

Verksamhetsområde social omsorg

Älvsjö stadsdelsförvaltning

TJÄNSTEUTLÅTANDE

DNR 000247/2005

2005-07-11 SID 1 (6)

Handläggare: Lars-Gunnar Winsa
Tfn: 08/ 508 21 309

Till Älvsjö stadsdelsnämnd
2005-08-25

FÖRSLAG OM UPPFÖLJNINGANSVARET FÖR UNGDOMAR 16 – 19 ÅR SAMT INRÄTTANDE AV NAVIGATORCENTRA

Remiss från kommunstyrelsen

FÖRSLAG TILL BESLUT

Stadsdelsnämnden åberopar detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Cecilia Uddenfeldt
Stadsdelsdirektör

Lars-Gunnar Winsa
Verksamhetsområdeschef

SAMMANFATTNING

Stadsledningskontoret och utbildningsförvaltningen har gemensamt tagit fram en rapport rörande stadens uppföljningsansvar för ungdomar i åldrarna 16 – 19 år samt inrättande av s.k. navigatorcentra. Bakgrunden är bland annat en ändring i skollagen fr o m 1 juli 2005 som innebär ett förtydligat ansvar för kommunernas del vad avser ungdomar 16 – 19 år, som inte studerar vidare efter grundskolan. Staden har dessutom möjlighet att delta i det försök med navigatorcentra som utbildningsdepartementet initierat.

Sammanfattning av förslagen i rapporten

- stadsdelsnämnderna föreslås inrätta tre "regiongemensamma" navigatorcentra.
- utbildningsnämnden föreslås svara för central samordning och etablering av navigatorcentren samt skapa och förvalta ett centralt register för ungdomar 16-19 år.

- De budgetmässiga konsekvenserna genererar ett ställningstagande om utökning av stadens budget med ca 25 mnkr fr o m år 2006.

Förvaltningens uppfattning är att denna målgrupp bör sökas upp och erbjudas åtgärder, förutsatt att behov föreligger. Det bör samtidigt framhållas att ungdomar som varken är inskriva vid någon gymnasieskola eller arbetar inte behöver befinna sig i någon form av riskzon. Förvaltningens bedömning är att förslaget till att följa upp och organisera insatser för målgruppen i syfte att finna alla ungdomar med behov inom målgruppen är genomtänkt. Förvaltningens bedömning är också att det kommunala ungdomsprogrammet för unga, KUP, bör utökas till att omfatta ungdomar 16-17 år och bli ett komplement till IV-programmet.

ÄRENDETS BEREDNING

Tjänsteutlåtandet har beretts inom verksamhetsområdena social omsorg och förskola/skola. Ärendet är behandlat på förvaltningsgruppen 2005-08-18.

BAKGRUND

Våren 2003 presenterades det statliga betänkandet "Unga utanför" (SOU 2003:92). I denna rapport konstaterades att antalet 16-24-åringar som befinner sig utanför såväl studier som arbete vuxit markant under 90-talet. I syfte att underlätta för ungdomar med svårigheter att nå studier eller arbetslivet föreslog utredaren att en försöksverksamhet med s.k. "Navigator" skulle ske i ett tiotal kommuner. Dessutom föreslog betänkandet skärpt lagstadgat ansvar för kommunerna att ordna uppsökande verksamhet för alla ungdomar upp till 20 års ålder som inte har någon sysselsättning. I Stockholms kommunstyrelsens beslut från december 2003 tillskrevs regeringen en begäran om att få ingå i ett pilotförsök med s.k. navigatorcentra.

Arbetsgrupperna för navigatorcentra och uppföljningsansvaret för 16 – 19 år, som bestått av representanter från stadsledningskontoret (utbildnings- och arbetsmarknadsenheten) samt utbildningsförvaltningen, har tagit fram en rapport rörande stadens uppföljningsansvar för åldersgruppen samt inrättande av navigatorcentra. Vid beredningen av pilotprojektet med navigatorcentra har representanter från utbildningsförvaltningen, stadsledningskontoret och socialtjänstförvaltningen medverkat. En arbetsgrupp bestående av chefen för utbildningsförvaltningen, stadsdelsdirektörer samt representanter för stadsledningskontoret har haft i uppdrag att lägga förslag till fördelningen mellan nämnderna vad avser uppföljning, ansvar och rutiner. De båda arbetsgrupperna har i slutet av utredningsperioden i praktiken blivit en gemensam arbetsgrupp som samlats till ett gemensamt förslag, kopplat till utredningen.

2005-06-21 sändes ärendet för remiss till stadsdelsnämnderna.

Stadsdelningskontoret sände 2005-06-21 ärendet för remiss till stadsdelsnämnderna. Remisstiden sträcker sig till 2005-08-22 avseende kontorsutlåtandet och 2005-08-31 avseende stadsdelsnämndens protokoll.

Rapporten i korthet

Uppföljningsansvaret för ungdomar upp till 20 års ålder som inte går i gymnasieskolan eller har någon annan sysselsättning ligger på de stadsdelsnämnder där de bor. Sedan närhetsprincipen upphörde har gymnasieskolorna fått elever från ett stort antal grundskolor, vilket medfört att gymnasieskolornas möjlighet till återkoppling med elevernas grundskolor försvårats avsevärt. Stadens revisorer konstaterade i en revisionsrapport nr 1/2005 att kunskapen om vem som har ansvaret för ungdomar 16-19 år som står utanför gymnasieskolan är bristfällig och att bristande rutiner råder i samband med övergång från grundskola till gymnasium.

I betänkandet "Unga utanför" konstaterades att många kommuner inte levde upp till intentionerna bakom uppföljningsansvaret vilket föranledde en ändring i skollagen som började gälla fr o m 1 juli 2005. 1 kap 18 § skollagen reglerar att kommunerna löpande ska hålla sig informerade om hur ungdomar som fullgjort sin skolplikt, men som inte fyllt 20 år, är sysselsatta i syfte att kunna erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder. I och med lagändringen måste staden skapa en samlad bild över hur rutinerna kring elevregistreringen ser ut och i vilken mån uppföljning av målgruppen är möjlig.

I stadens nyligen antagna skolplan slås fast att stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden ansvarar för att skolverksamheten inom resp. ansvarsområde når sina mål. I skolplanen framhålls också att samverkansformerna behöver utvecklas mellan olika skolår och skolformer samt att ett professionellt överlämnande mellan olika skolverksamheter är viktigt för elevernas välbefinnande och kunskapsutveckling.

Utbildningsförvaltningen har i sina studier hämtat uppgifter ur befolkningsregistret, skolregistren Bosko och Hanna samt centrala studiestödsnämndens register. På detta sätt har utbildningsförvaltningen konstaterat att det totala antalet ungdomar som omfattas av det kommunala uppföljningsansvaret i staden är ca 2 700. Utifrån inventering av hur många ungdomar som saknade sysselsättning i Vantör samt rapporten *Ungdomars sysselsättning i Stockholms stad* har utrednings- och statistikkontoret (USK) uppskattat att ca 1 100 ungdomar i åldern 16-19 år helt saknar sysselsättning samt vidare att ca 350 av de 1 100 ungdomarna kan vara i behov av omfattande insatser. Särskilt utsatt är gruppen unga arbetslösa mellan 16 – 17 år.

Det är teoretiskt möjligt för unga under 18 år att delta i det kommunala ungdomsprogrammet, KUP. I praktiken återfinns dock inte detta alternativ då antalet

platser är begränsad och arbetsförmedlingen inte prioriterar denna åldersgrupp. Det genomgående intrycket är att staden i stort saknar reguljära insatser för gruppen 16-17 år som lämnar gymnasieskolan i förtid. Arbetsmarknadskonsulenter och socialsekreterare har påtalat behovet av yrkesinriktade insatser inom KUP (det kommunala ungdomsprogrammet för unga 18-19 år). De arbetsmarknadsprojekt som utvecklar olika former av praktik kombinerat med utbildning drivs i samarbete med länsarbetsnämnden. Länsarbetsnämnden har en undre åldersgräns på 20 år varför dessa projekt inte är tillgängliga för nämnda åldersgrupp.

Andra slutsatser som utredningen drog är att under perioden 2003 till december 2004 ökade antalet ungdomar 18-24 år som erhöll ekonomiskt bistånd med 11 % och att ca 1/3 av dem hade ett långvarigt behov av försörjningsstöd. Utredningen konstaterade även att unga arbetslösa 16-17 år hamnar i en gråzon mellan det reguljära utbildningssystemet och arbetsmarknaden. Därutöver gjorde utredningen bedömningen att staden saknade uppföljningsrutiner och uppsökande verksamhet riktad mot målgruppen. Utredningen menar slutligen att det inte finns en hållbar långsiktig finansiering av de verksamheter och projekt som riktar sig till arbetslösa ungdomar eftersom dessa finansieras genom tillfälliga medel från bl kompetensfonden och ESF-rådet (Europeiska socialfondens program Växtkraft Mål 3).

Utredningens förslag

Förslaget är att en central kontakt i staden skapas dit skolor kan vända sig för att meddela ungdomars avhopp från gymnasiet samt att gemensamma rutiner för avhopp inom stadens alla skolor utarbetas, oberoende av skolform eller huvudmannaskap.

Ansvarsfördelningen ligger fast, vilket innebär att stadsdelsnämnderna även i fortsättningen bär ansvaret för uppföljning av ungdomar i åldrarna 16-19 år medan utbildningsförvaltningen äger det huvudsakliga utbildningsansvaret. Utbildningsnämnden föreslås bygga upp och ansvara för ett centralt register där alla stadens ungdomar 16-19 år finns registrerade, oavsett sysselsättning. Dessutom föreslår utredningen att uppgifterna i det centrala registret uppdateras mot befolknings-/skolregistret i syfte att nå uppgifter om nyinflyttade som inte är inskrivna till gymnasieutbildning.

Utbildningsnämnden föreslås få uppdraget att utarbeta nya rutiner och initiera samarbete med andra huvudmän i syfte att bygga upp en optimal elevrapportering. I syfte att finna alla ungdomar i åldersgruppen måste fristående skolor delta i rapportering och registrering på samma villkor som de kommunala.

Utredningen föreslår att tre navigatorcentra (NC) bildas i staden. Genom att samla resurserna i tre regioner gynnas samordning och finansiering av insatserna, samtidigt som man lättare kan knyta till sig samverkanspartners till verksamheten. Länsarbetsnämnden

har visat intresse av att lokalisera en ungdomsförmedlare på NC. Skolorna har på detta sätt också lättare att finna en tydlig part att vända sig till vid avhopp.

Målgruppen för NC ska vara ungdomar mellan 16-24 år som varken studerar, arbetar eller har någon annan form av sysselsättning. Inledningsvis ska centren främst rikta sig till ungdomar i åldrarna 16-19 år för att därefter vidga målgruppen. Varje NC kommer därmed i inledningen att hantera ca en tredjedel av de 1 100 ungdomar mellan 16-19 år som saknar sysselsättning, inklusive den tredjedel av de 350 ungdomar i staden som bedöms vara i behov av omfattande insatser.

Ett NC i "syd"-regionen omfattar enligt förslaget stadsdelarna Enskede/Årsta, Skarpnäck, Vantör, Farsta, Hägersten, Liljeholmen, Skärholmen och Älvsjö. Stadsdelsnämnderna föreslås ha ansvaret att driva NC. Den stadsdelsnämnd som har NC fysiskt lokaliserat hos sig bör ges huvudansvaret för "interregional" samordning med övriga stadsdelar, även innefattande arbetsgivaransvaret för personal. Bemanningen föreslås i ett fullt utbyggt skede vara en verksamhetsansvarig chef, två studie- och yrkesvägledare, tre coacher samt två handledare/lärare. Beroende på arbetsmarknadsläget kan bemanningen variera.

Utredningen förespråkar att en central samordning bildas där utbildningsnämnden ansvarar för samordning av arbetet inom de tre NC samt för att bygga upp och utveckla verksamheterna under försöksperioden.

Tre grundprinciper ska genomsyra NC:s funktion:

- *Delaktighet.* NC ska ta tillvara ungdomarnas egna resurser samt ge dem förutsättningar att aktivt delta i utformningen av verksamheten.
- *Samverkan.* NC ska arbeta fram och prova nya former för samarbete mellan arbetsförmedling, socialtjänst, det lokala näringslivet, föreningslivet med flera parter.
- *Innovativa metoder.* NC ska vara nyskapande och kunna bli ett exempel för liknande verksamhet i övriga landet.
- *Helhetssyn på individen.* NC ska arbeta med en helhetssyn på ungdomarnas livssituation där hänsyn tas till både personliga förutsättningar, hemförhållanden, social situation, läget på arbetsmarknaden, fritidsintressen, talanger och drömmar.

Arbetsformerna i NC består av uppsökande verksamhet, coaching, vägledning, arbetsträning, yrkesinriktade program, aktiviteter som uppmuntrar fritid som företagsamhet, personliga mentorer samt utbyten med liknande verksamheter i Sverige och Europa.

För att möjliggöra ett samlat utvecklingsarbete föreslås även att stadsdelsnämnderna lägger över det praktiska arbetet med det kommunala ungdomsprogrammet för unga 18-19 år (KUP) på NC.

Kostnaderna beräknas bli 3 mkr för etablering, 1,5 mkr under första året samt 1 mkr andra året för central samordning och utvärdering. Ytterligare 21 mkr per år beräknas för totala lokalkostnader samt 22,5 mkr i driftskostnader per år för de tre navigatorcentren. Utredningen föreslår att verksamheten anslagsfinansieras under försöksperioden med ca 3 mkr för etableringen och därefter ca 22,5 mkr per år. Staden har ansökt om 2 mkr från ungdomsstyrelsen för två år, av vilka styrelsen hittills beviljat 1 mkr för 2005/2006. Under försöksperioden föreslår utredningen att utifrån gymnasieschablonen beräkna en teoretisk pott utefter det antal ungdomar i åldersgruppen som inte studerar på gymnasiet och att denna teoretiskt icke utnyttjade post fördelas till utbildningsnämnden för driften av NC och för uppbyggnad av nytt register. I samband med utvärderingen får slutlig ställning tas om fortsatt finansiering efter försöksperioden.

Försöksperioden beräknas pågå fr o m 2006-01-01 t o m 2007-12-31.

FÖRVALTNINGENS SYNPUNKTER

Förvaltningens uppfattning är att denna målgrupp bör sökas upp och erbjudas åtgärder, förutsatt att behov föreligger. Det bör samtidigt framhållas att ungdomar som varken är inskrivna vid någon gymnasieskola eller arbetar inte behöver befinna sig i någon form av riskzon. Förvaltningens bedömning är att förslaget till att följa upp och organisera insatser för målgruppen i syfte att finna alla ungdomar med behov inom målgruppen är genomtänkt.

Troligen har inte IV-programmet kunnat tillgodose de individuella behov de 350 ungdomar har som bedöms vara i behov av omfattande insatser. För denna målgrupp behöver man troligen arbeta fram individuella åtgärdsplaner för att finna den form av praktik eller insats som tillgodoser det individuella intresset eller behovet hos ungdomarna. Förvaltningens bedömning är också att det skulle vara bra om möjligheter skulle kunna öppnas till att de ungdomar som så behöver skulle kunna skaffa sig yrkeslegitimation genom någon sorts lärlings- och gesällsystem. Samordningen skulle också kunna fungera bättre om länsarbetsnämnden skulle få utökat ansvar för denna grupp arbetslösa ungdomar.

Förvaltningens bedömning är att det kommunala ungdomsprogrammet för unga, KUP, bör utökas till att omfatta ungdomar 16-17 år och bli ett komplement till IV-programmet.

I maj 2005 erhöll 17 ungdomar 18-24 år försörjningsstöd pga arbetslöshet i Älvsjö. Stadsdelens ungdomar som uppbär försörjningsstöd får idag ett strukturerat stöd till jobbsökande genom det nära samarbete som byggts upp mellan enheten för arbete och bistånd samt Jobbcentrum. Den struktur som Jobbcentrum skapat för stöd till arbetslösa ungdomar kan vara en arbetsmodell även för navigatorcentren att ta del av.
